

Kasvatus on:

Käytännöllistä toimintaa.

Vuorovaikutusta ja
kommunikaatiota.

Tavoitteellista, päämäärään
pyrkivää l. intentionaalista.

Koulutuksen ihmiskuvan muutos:

- **Koulutuksen ihmiskuva** on muuttunut passiivisesta **objektista** aktiiviseen **subjektiin**, joka innovoi ja vaikuttaa ympäristöönsä.
- **Itseohjautuvuuden ja yhteistoiminnan** esiinmarssi opetuksessa. **Monimuoto-opetus**.
- Tieto tuottaa **tietoisuutta**, joka auttaa **toimimaan** entistä paremmin.
- **Oppimista ohjaavat merkitykset**, jotka syntyvät tiedon ja käytännön välisessä jatkuvassa vuorovaikutuksessa, jossa tiedon käyttökelpoisuutta jatkuvasti koetellaan.

Itseohjautuvuus:

- **Ulkoinen kontrolli** korvattu sisäisellä **reflektiolla**.
- Opiskelija seuraa oppimistaan ja asettaa itse kehittymistavoitteensa, ”HOIKS”.
- **Oppimaan oppiminen**, henkilökohtainen ohjaus, oppimisstrategiat ja **metakognitiot** tärkeitä.
- **Syväoppiminen** ja soveltavat tehtävät tärkeitä.
- Toisaalta ulkoista kontrollia lisätään, vaikka se johtaa helposti vieraantumiseen.
- Voikin kysyä, onko itseohjautuvuus vai tyhjä hokema, joka ei toteudu käytännössä?

Kasvatus prosessina ja tuotoksena:

- Kasvatus on luova vuorovaikutusprosessi, jossa molemmat osapuolet kasvavat.
- Kasvatussuhde voi olla **epäsymmetrinen S---O** tai **symmetrinen S---S**. (onko tavoitteena **tuotos** vai **prosessi**)

Kasvattajan tehtävänä on **kasvun avustaminen** ja sen **esteiden poistaminen**.

Kasvattajan on **seurattava mukana** kasvavan eri kehitysvaiheissa.

Tärkeää on, **olla läsnä** kasvutapahtumissa.

Kasvun ominaisuuksia:

- Kasvu tähtää **päämäärään**. Persoonallisuuden täysi kasvu ja identiteetin muotoutuminen.
- Kasvu vaatii **avustamista**.
- Kasvu on **hidasta**, eikä sitä pidä kiirehtiä.
- Kasvu on **monitahoista** ja tapahtuu samanaikaisesti eri alueilla.
- Kasvava **tulee vähitellen tietoiseksi** itsestään ja alkaa itse kasvattaa itseään.

Kehitys on muutosta:

- Ihmisen kehitys tapahtuu **vaiheittain**: esim. kognitiivinen kehitys (Piaget), psykoseksuaalinen kehitys (Freud) ja elämänkaaripsykologia (Erikson).
- Kehityksen nopeus **vaihtelee yksilöllisesti**.
- Kehitystä tarkastellaan **eri alueilla**: fyysinen, motorinen, kognitiivinen ja psykososiaalinen kehitys.

Millaisia ihmisiä riskiyhteiskunta tarvitsee?

- Individualisaatio vs. sosialisatio.
- **Itsetunnon merkitys** = itsetuntemus + itsearvostus.
- **Refleksiivisyys:** Kriittinen asenne itseä ja ympäristöä kohtaan. Kuka minä olen, mitä teen ja voisinko tehdä toisin ja mistä olen tähän tullut.
- **Rohkeus** itsensä toteuttamiseen.
- **Sivistyksen ihanne:** tiedon (tietoisuus), tunteen (empaattisuus ja esteettisyys) ja toiminnan (eettisyys) sivistys.
- **Käytännön viisaus** syntyy tiedon ja siihen liittyvän refleksiivisen elämäkokemuksen kautta.

Konstruktivistisen oppimiskäsitys:

- ”Maailma on kaikille sama, mutta jokaiselle erilainen.”
- Tiedon tulisi edistää ihmisenä kasvamista ja toimeen tulemistä nopeasti muuttuvassa todellisuudessa.
- **ONTOLOGINEN ANALYYSI:** Mikä tai mitä ihminen on?
- Vastauksia haettu filosofian lisäksi mm. psykologiasta ja yhteiskuntatieteistä.

Kehityopsykologinen näkökulma:

- Kehityopsykologia tarjoaa peruslähtökohdan, jossa ihminen alusta asti rakentaa itsensä ympäristöönsä sopeutumalla.
- Primaari-ihmissuhteiden (lapsi–äitisuhde) tärkeys mm. *perusluottamuksen* (Stern, Winnicott, Bowlby) kehittymisessä.

ADAPTAATIO (Jean Piaget)

- Lapsi etsii alusta alkaen aktiivista yhteyttä ympäristöönsä.
- Lapsi ADAPTOITUU ympäristöönsä, joko *assimiloimalla* tai *akkomodoimalla*.
- Tasapaino, *Ekvilibrium* = tasapaino pysyvyyden (assimilaatio) ja muutoksen (akkomodaatio) välillä.
- Epätasapaino aiheuttaa stressiä ja ahdistusta ja johtaa todellisuutta vääristävään suojautumiseen.
- Piaget'n epistemologian mukaan myös tieto ja teoriat kehittyvät adaptaation kautta.

Myös teoriat kuvastavat yhteiskuntaa:

- Teoriat adaptoituvat ympäröivän yhteiskuntatodellisuuden, ideologioiden ja arvojen tarpeisiin.
- Behaviorismi oli aikansa oppimisen vallankumous.
- Se oli teollisen vallankumouksen tuote, jossa koulutus noudatti teollisen massatuotannon ideaaleja. (Max Weberin koulutusliukuhihnat).
- Entä nykyinen markkinaliberalismi? Materialismi, tehokkuus ja pintapuolisuus (kvartaalitalous)?
- McDonald's -yliopistosta valmistutaan nopeasti.

Oppiminen ja identiteetti:

- Oppimisteoriat ovat ”suuria kertomuksia”.
- Teorioiden maailmassa vallitsee jatkuva evoluutiopaine.
- *Thomas Kuhnin* mukaan vanhat ”paradigmat” korvautuvat uusilla ja kamppailevat elintilasta: Behaviorismi – Kognitiivinen – Uusbehaviorismi.
- Teoria tieteellisistä vallankumouksista, jonka mukaan tiede kehittyy sekä hitaan kehityksen että vallankumousten kautta.
- Onko oppiminen ja opiskelu *identiteettiprojekti*?

Ulrich Neisser

- Kasvaessaan lapsi ”luo itsensä” tutkimalla ympäristöään. Ajattelu kehittyy eri vaiheiden kautta.
- Ulric Neisser: Maailmankuva ohjaa tiedon valikointia (Kognitio ja todellisuus) ja havainnot rakentavat maailmankuvaa.
- Merkitykset syntyvät tietoihin kiinnittyvistä tunteista, jotka kertovat, mikä on tärkeää.
- Toiminta lähikehityksen vyöhykkeellä (Vygosky), jossa aikuinen ohjaa lasta ylittämään rajansa. Sama koskee kaiken ikäisten ohjausta.

Mielteet, skeemat ja merkitykset:

- Syntyy ”mielteitä”, jotka rakentuvat toistensa varaan muodostaen laajempia kokonaisuuksia.
- Skeemat muodostavat mielessämme suurempia tiedon rakenteita, joihin uusi tieto ”ankkuroituu”. (David Ausubel). Oppimistrategioiden ja metaoppimisen merkitys.
- Maailmaa ei ”havaita suoraan”, vaan mielteiden (Immanuel Kantin) kautta.
- Ei siis ole maailmaa ”*an sich*”, jonka voisi havaita sellaisenaan.
- Ihmisen oppiminen ”merkitysten perusteella”.

Markkinaliberalismi ja oppiminen

- Markkinaliberalismin esiinmarssi.
- ”Näkymätön käsi” järjestee asiat parhain päin, kun kaikki tavoittelevat omaa etuaan. (Adam Smithin ”Invisible Hand” -periaate).
- Kilpailu- ja tehokkuusajattelu hallitsevat kasvatusta, koulua ja koulutusta.
- Globaalit markkinat – Pääomalla ei ole isänmaata.
- Kaiken taustalla tuottavuus, tuotteistaminen ja markkinatalouden osinkoajattelu.

Osaaminen esiin!

- Jatkuva opiskelu = oman kuntoisuuden mitta ja CV = kompetenssipassi.
- Tutkintojen inflaatio.
- Työn ja vapaa risteytyvät.
- Oppiminen ja opiskelu viihteenä (eduntainment).
- Osaamisen esiinmarssi.

Odotuksia:

- Oppilaitokset *oppimiskeskuksina*.
- Kurssitarjottimet, joissa monenlaista kiinnostavaa.
- Tehokas ja toimiva opinto-ohjaus.
- Oppiminen toimintakyvyn kehittäjänä.
- Oman ”elämänpolitiikan” merkitys alusta alkaen.
- ”Mitä oikeastaan elämältäni haluan.”
- Oppiminen identiteetin ja elämän persoonallisen merkityksellisyyden rakentajana

Sivistyksen esiinmarssi!

- *Tiedon sivistys*, tietoisuus ja reflektio.
”Kuka minä olen?”
- *Tunnesivistys*, empaattisuus ja esteettisyys,
- *Toiminnan sivistys*, eettisyys – kysymykset oikeasta ja väärästä.

Oppiminen muutoksen edistäjänä!

- Oppiminen on kytkettävä käytännön elämäntehtäviin.
- Rohkeus, kriittisyys ja suvaitsevaisuus.
- Sitoutuminen ja osallistuminen.
- Yhteistoiminta, ongelmakeskeisyys ja vuorovaikutus.
- Ryhmien toiminnan ja ryhmäprosessien ymmärtäminen ja tuntemus.

Opettaja auttajana!

- **Kyky toimia ristiriitatilanteissa ja erilaisissa tiimeissä.**
- **Opettajan rooli oppimisen auttajana, ja ongelmien poistajana,**
- **Asioiden syvällinen ymmärtäminen mekaanisen oppimisen ja vastapoolina.**
- **Koulutuksesta on tullut kauppatavaraa.**
- **Kilpailu resursseista ja parhaista opiskelijoista.**
- **Kilpailun ja yhteistyön paradoksi.**

Opetuksen ongelmia:

- Sisälukuluennot suosivat pintaoppimista
- Monet ovat jo lukiossa tottuneet passiiviseen rooliinsa.
- Opetuksen epäpersoonallisuus ja massaopetus.
- Staattisuus – samat kurssit vuodesta toiseen.
- Rationalisoitu opetus-oppimiskäsitys.
- Epärefleksiivisyys ja vuorovaikutus puuttuu.

Opetuksen ongelmia 2:

- Yhteisöllisyys vähäistä.
- Olematon ja epäpersoonallinen palaute.
- Teoriat etäällä käytännöstä: ne jäävät helposti kirjojen ja kansien väliin.
- Motivaatio-ongelmat puolin ja toisin.
- Sisällöllinen,
- Tilannekohtainen,
- Välineellinen motivaatio.

Opiskelijoiden orientaatiot:

- **Riippuva:** ”Mitä tähän pitäisi kirjoittaa?”
- **Defensiivinen:** Pitää lujasti kiinni omista lähtökohdistaan ja periaatteistaan: ”Kyllä minä tiedän”.
- **Joustava:** Ajattelee itsenäisesti. Ottaa muut huomioon, muttei hylkää omia käsityksiään.
- **Luova:** Kehittelee omintakeisia ratkaisuja. Abduktiivinen ote, kestää painetta ja on subjektiivisesti vapaa ja rohkea.

Oppimisstrategiat

- **OPPIMIS/OPETUSTRATEGIAT:**
- **Seriaalinen:**
- **Pintaoppiminen – Behavioristinen, atomistinen, lineaaris-seriaalinen, itsestään selvinä pidettyjä faktoja esitellään/ opiskellaan paljon ja nopeasti.**
- **Arviointi: Kontrollia. Tenteissä kysellään faktoja, luetteloita ja yksityiskohtia asioiden ymmärtämisen kustannuksella. Taustalla tayloristis-tekninen liukuhihna-ajattelu.**

Holistinen strategia:

- **Holistinen:**
- **Syväoppiminen – Dialoginen ja ristiriitoja herättävä kriittinen pedagogiikka. Kognitiivisten ristiriitojen herättäminen. Opiskelijoiden tunteiden, arvojen ja asenteiden herättelemine ja moniarvoinen keskustelu.**
- **Arviointi: Konstruktivistinen – samoihin kysymyksiin voi olla monia oikeita vastauksia. Oppiminen ja opettaminen ovat neuvottelua siitä, mikä on olennaista ja miksi.**

Nuoren opettajan kärsimykset:

Epäonnistumisen pelko johtaa pahimmillaan pätevyyden esittämiseen.

- Kontrollorin roolin korostaminen ja pintasuuntautunut työskentelytapa.
- Energia kuluu itsetarkkailuun ja kontrolliin.
- Ylisosiaalistuminen koulutusyhteisöön ja ”normaaliopettajan” rooliin.
- Elämäkokemuksen puute voi johtaa ylilyönteihin.

Paolo Freire (1921-1997)

- **PAOLO FREIRE: ”Sorrettujen pedagogiikka.”**
- Synty 1950 -luvulla Latinalaisessa Amerikassa.
- Vastakohta sortajien ja sorrettujen välillä. Taustalla vapautuksen teologia ja vapauspedagogiikka.
- Keskeistä praxis – teorian ja käytännön jatkuva vuorovaikutus. ”Käytäntö ilman teoriaa on sokea ja teoria ilman käytäntöä tyhjä.”
- Kasvatuksen poliittinen luonne ja pankkikasvatus.
- Tiedostaminen ja uusliberalismin kritiikki.
- Yhteiskunnan taloudelliset tekijät ajavat ihmisen ohi.

Koulutus säilyttää vanhan maailman arvoja:

- Maailma on supermarket, ihminen on kuluttaja ja demokratia ekonomista valintaa, ei poliittista vaikuttamista.
- Koulutus sopeuttaa poliittiseen on järjestelmään, vaikka politiikan tulisi tarjota ihmisten tarpeita vastaavia vaihtoehtoja.
- Koulutus säilyttää vanhoja sosiaaliluokkia ja ideologisia rakenteita.
- Tarkoituksena pääoman kasaaminen ja investointien arvon säilyttäminen.

Hiljaisuuden kulttuuri:

- ”Hiljaisuuden kulttuuri” ja keskustelun loppu – esim. uudet tehokkuusmittarit ja jatkuva kilpailu koetaan itsestäänselvyyksinä.
- Uuspositivismin nousu – tieteen diskurssi korostaa neurologiaa ja geneettistä kykyajattelua – erimieliset vaiennetaan.
- Stimulus ja response, impulssit ja vasteet ovat palanneet oppimiskeskusteluun.
- Järjestelmät esitetään ikuisina, vaikka ne ovat ihmisten luomia ”generis amnesia” (Bourdieu) – eivät pyhiä tai taivaasta laskeutuneita.

Kriittinen curriculum:

- **Kriittinen curriculum -tutkimus:**
- Mihin kasvatuksella tähdätään?
- Millaista kasvatustodellisuutta tavoitellaan ja millaisin menetelmin?
- Miten kasvatusohjelman valittu tietoinen valikoidaan ja millaisin perustein?
- Missä suhteessa se on yhteiskunnallisiin ristiriitoihin?

Oppimisella kohti uutta kulttuuria:

- Antiteesi behavioristiselle atomismille, sillä kriittinen Curriculum ymmärretään väljänä kehikkona kaiken kasvatustoiminnan tarkasteluun, myös niin, että se kattaa oppilaiden ja opiskelijoiden elämismaailman ja kasvuympäristön.
- Avainkysymys: Palveleeko kasvatus vain dominoivan kulttuurin uusintamista vai luoko se uutta kulttuuria ja uusia vaihtoehtoja – taloudellis-hallinnollinen ohjaus, selvitykset ja suunnitelmat, joita tekevät samat tahot ja henkilöt. Onko lopputulos selvillä jo ennen prosessia.

Sosiaalinen pääoma:

- Pierre Bourdieu:
- Taloudellinen pääoma,
- Kulttuurinen pääoma,
- Sosiaalinen pääoma (luottamus, empatia, yhteistyö ja lojaalisuus).
- James Coleman:
- ”Social Capital in Creation of Human Capital”

Robert Putnam:

- **Robert Putnam:**
- Sosiaalinen pääoma hyvän hallinnon, toimivan demokratian ja tehokkaan toiminnan taustalla.
- Kollektiivinen subjekti – sosiaalinen pääoma toimii liimana ja motivoijana – voimannuttajana (empowerment).
- Ensisijassa **tunnetila**, joka lähtee riittävästä itsetunnosta, itsensä hyväksymisestä ja itsearvostuksesta.

Avoim kommunikaatio:

- Kyky kuunnella toisia ja ymmärtää poikkeavia näkökulmia.
- Suvaitsevaisuus ja toisten arvostaminen.
- Joustava toiminta ja toisten auttaminen.
- Suoruus: kyky antaa ja ottaa vastaan kritiikkiä.
- Luottamus ja lojaalisuus ja välittäminen.